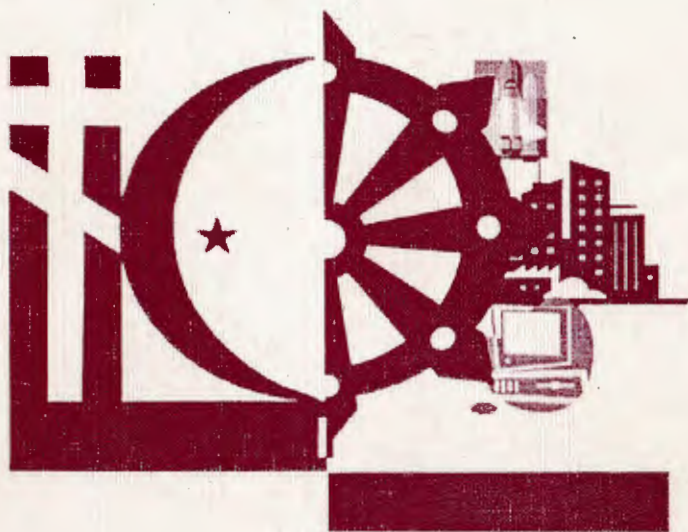

Суспільно-політичні виміри релігійних процесів в Україні

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Всесвітній форум буковинців
Чернівецька обласна державна адміністрація
Відділення релігієзнавства Інституту філософії
імені Г.С. Сковороди НАН України
Українська Асоціація релігієзнавців
Центр релігійної інформації та свободи
Українська Асоціація релігійної свободи*

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ВИМІРИ РЕЛІГІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

**Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції
“Суспільно-політичні виміри релігійних процесів в Україні”
17 - 18 квітня 2008 року
м.Чернівці**

2008

ББК 86.29(4УКР)я431

С 904

УДК 2-67(477) (06)

С 904 Суспільно-політичні виміри релігійних процесів в Україні. Збірник наукових праць / За загальною ред. Балуха В.О. (гол. ред.), Докаша В.І., Колодного А.М., Филипович Л.О. – Чернівці, “Рута”, 2008. – 296 с.

ISBN 978-966-568-969-0

До збірника включені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Суспільно-політичні виміри релігійних процесів в Україні”, яка присвячена розгляду трансформаційних процесів в українському релігійному просторі. Статті присвячені постмодерновим змінам, які відбуваються в сучасній релігійності, культурно-історичним витокам релігійної духовності, світоглядно-філософським засадам сучасної релігійності, проблемам взаємодії релігії, науки та освіти. Розглядаються питання релігійних пошуків сучасної молоді, шляхів реалізації потенціалу церкви в умовах становлення громадянського суспільства.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

ББК 86.29(4УКР)я431

УДК 2-67(477) (06)

Редакційну підготовку випуску здійснили: д. іст. н. Балух В.О. (гол. ред.), д. філос. н. Докаш В.І., д. філос. н. Колодний А.М., д. філос. н. Филипович Л.О., к. філос. н. Бродецький О.Є., к. філос. н. Лешан В.Ю., к. філос. н. Чорний І.П., к. філос. н. Марчишак А.Р., к. іст. н. Шкрібляк М.В.

*Рекомендовано до друку вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 2 від 13.03.2008р.)*

*Рекомендовано до друку вченою радою Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
(протокол № 6 від 8.04.2008р.)*

ISBN 978-966-568-969-0

© Видавництво “Рута”
Чернівецького національного університету, 2008

Список літератури

1. Элиаде М. Миф о вечном возвращении. – М.: Ладомир.– 2000. – 414с.
2. Словник символів культури України /За загальною редакцією В.П.Коцура, О.І.Потапенка, М.К.Дмитренка. – К.: Міленіум, 2002. – 260с.
3. Войтович В. Українська міфологія. – К.: Либідь, 2002. – 664 с.
4. Нойманн Э. происхождение и развитие сознания. – М.: “Рефл-бук”; К.: “Вахлер”, 1998. – 464с.
5. Энциклопедия. Символы, знаки, эмблемы. – М.: Астрель. Аст, 2004. – 556 с.

©Олександр Ярмола
Біла Церква

ДЕМІУРГІЗМ ЯК РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ПРИНЦИП ОРГАНІЗАЦІЇ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Дослідження принципів організації і функціонування інститутів влади є одним із найважливіших завдань сучасності. В найзагальнішому розумінні джерелом влади може бути як саме суспільство, так і трансцендентне, божественне, абсолютне начало. Концепції надприродного походження влади ми знаходимо у різноманітних культурних традиціях світу, в тому числі і в античній традиції.

В творах Платона ми вже зустрічаємо розміркування з приводу виникнення і порядку існування організаційних форм суспільного життя. Він не зупиняється лише на відомих йому типах. Він, як дослідник, намагається проникнути в сутність владних відносин між людьми, зрозуміти їх, спираючись на можливі теоретичні. Наприклад, звертаючись до стародавніх часів, Платон змальовує людське суспільство, яке знаходилося під безпосередньою опікою богів. Правителями в цей час виступають не люди, а боги. Це так би мовити прояв безпосередньої теократії.

Божественний статус сприяє легітимізації владних інститутів незалежно від конкретних форм їх організації. Так, посилання на “божественне походження” дозволяє укріпити владу імператорам Римської, а, згодом, і Візантійської імперій [3, с. 17]. Концепція сакральності влади, під впливом антично-візантійського світу, поширюється й у релігійно-філософській традиції Київської Русі [1, с. 34].

Священною визнається й сама традиція. При цьому, влада, яка ґрунтується на божественній благодаті може набувати монархічних, аристократичних чи, навіть, демократичних форм. Останнє, на перший погляд, може здатися не зовсім звичним, оскільки прийнято, як правило, пов'язувати сакральний статус із владою однієї особи. Але існує й концепція, яка намагається поєднати демократичні принципи із релігійними. Прикладом такої концепції є теодемократія [2]. Не заглиблюючись у особливості організаційних форм влади зупинимося на релігійно-філософському принципі деміургізму, який і визначає сутнісні аспекти владних відносин у суспільстві. Елементи деміургізму ми знаходимо вже у міфологічній свідомості, у перших античних філософів. Але свого обґрунтування, узагальнення і системності первинні деміургічні уявлення набувають в творчості Платона. В другій книзі діалогу “Держава” платонівський Сократ в полеміці із софістом Фрасімахом чітко формулює сам принцип деміургізму, який різнобічно і докладно розробляє практично у всіх своїх діалогах. Деміургічному принципу Платон в діалозі “Закони” протиставляє інший принцип – титанічний. При цьому відмінність між ними полягає не в опозиції: «активність – пасивність», а у внутрішніх підставах будь-якої дії. Лише дії влади, які ґрунтуються на знанні, на справжній мудрості (до якої на думку Платона повинен прагнути філософ) можуть бути цінні для суспільства. Авторитет Платона в східній патристиці та, в свою чергу, її вплив на духовну культуру Київської Русі зумовив вироблення у вітчизняній політичній традиції зразків і концепцій організації влади, що ґрунтуються на деміургічному принципі.

В сучасному житті України деміургічний принцип організації політичної влади під впливом нової та новітньої європейської філософії втратив своє реальне значення. Але звернення до релігійно-філософських вчень мислителів киево-руської доби може актуалізувати необхідність розуміння влади як корисної, творчої сили, яка спирається не на обмежений волюнтаризм, а прагне діяти на основі мудрості (софійності).

Список літератури

1. Замалеєв А. Ф. Философская мысль в средневековой Руси (XI-XVI вв.). – Л.: Наука, 1987. – 247 с.
2. Кирилл Фотиев (протоиерей). Теодемократия // Русское зарубежье в год тысячелетия крещения Руси: Сборник. – М.: Столица, 1991. – С. 288–290.
3. Курбатов Г.Л. История Византии (От античности к феодализму). Учеб. пособие для студ. ист. фак. вузов. – М.: Высш. шк., 1984. – 207 с.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПОСТМОДЕРН І СУЧАСНІ РЕЛІГІЙНІ ПРОЦЕСИ

<i>Бейлін М.</i>	Віра-в-машину як сурогат віри в Бога.....	3
<i>Броаска Н.</i>	Атеїзм як стиль мислення епохи постмодерну (в контексті ідеї “смерті суб’єкта”).....	7
<i>Возняк О.</i>	Соціальна позиція православ’я в оцінці о.Томаша Шпідліка.....	11
<i>Гончаров Г.</i>	Релігійні цінності і повсякденне життя християнина.....	15
<i>Лобазов П.</i>	Религиозное возрождение в Украине и современная студенческая молодежь.....	17
<i>Мельничук М.</i>	Атеїзм як культурний феномен постмодернізму.....	23
<i>Недавня О.</i>	Політкоректність та ідентичність: проблеми в релігійно-духовній царині сучасного українського суспільства.....	25
<i>Чернихівський Є.</i>	Українське православ’я: суспільно-політичний вимір.....	31
<i>Шугаєва Л.</i>	Теократичні сподівання Церкви Останнього Заповіту в контексті суспільних викликів постмодерної епохи.....	37
<i>Яцик І.</i>	Релігійність як фактор впливу на вчинок особистості в екстремальній ситуації.....	42

РОЗДІЛ 2. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ РЕЛІГІЙНОЇ ДУХОВНОСТІ

<i>Білокобильський О.</i>	Нація як релігійний феномен.....	46
<i>Біляєв М.</i>	До питання про духовно-політичні заповіді митрополита А.Шептицького у вимірі сучасного релігійно-церковного життя України.....	48
<i>Боднарюк Б., Возний І.</i>	Організаційна специфіка орденського інституту в X-XIII ст.....	49
<i>Бурдяк В.</i>	Самоідентифікація як спосіб виживання українців у глобальному світі.....	58
<i>Ковалевич В.</i>	Актуальність православного богословия Флоренського.....	60
<i>Коровіна Р.</i>	Проблема історичної доконечності і свободи волі у світогляді В.Г. Короленка.....	62

<i>Мизак Н.</i>	Діяльність митрополита Іларіона (Івана Огієнка) у контексті відродження української православної церкви і богословської думки в Україні та діаспорі.....	66
<i>Павлишин Л.</i>	Християнська мораль як заперечення сили та могутності життя у філософії Фрідріха Ніцше.....	73
<i>Роман І.</i>	Епістемологічний статус норми у працях святого Феодана Затворника та святителя Луки (Войно-Ясенецького).....	75
<i>Роман І., Роман Л.</i>	Релігійна ідентичність українців у семантичному полі малої прози І.Франка.....	77
<i>Симчик М.</i>	Роль церкви у формуванні національної свідомості українців.....	86
<i>Скалецький М.</i>	Націотворча роль церкви в історії українського народу.....	89

РОЗДІЛ 3. СВІТОГЛЯДНО-ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ РЕЛІГІЙНОСТІ

<i>Бевзюк В.</i>	Світоглядна функціональність образу хреста в релігійній символіці.....	97
<i>Буркало В.</i>	Процеси трансформації релігійної свідомості в Україні крізь призму філософії “єдиного життя”.....	99
<i>Виговська Т.</i>	Причини та перспективи актуалізації розбудови екологічної свідомості в християнських конфесіях.....	103
<i>Григорків І.</i>	Ціннісна зумовленість релігійної картини світу.....	109
<i>Звенигородський В.</i>	Віра як необхідна умова пізнання.....	112
<i>Козьмук Я., Задубрівська О.</i>	Таїнство догмату Трійці в архетипній символіці К.Г. Юнга.....	114
<i>Кривич М.</i>	Правові засади плюральності світогляду в сучасному українському суспільстві.....	118
<i>Починок І.</i>	Життєві та епістемні аспекти прагматистської віри.....	131
<i>Сидоренко М., Троянський В.</i>	Місце цінностей у структурі духовності.....	132
<i>Шелестинська Г.</i>	Сакральні-символічний зміст лексем «вода» і «океан».....	134
<i>Ярмола О.</i>	Деміургізм як релігійно-філософський принцип організації і функціонування державної влади в Україні.....	136

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ НАУКИ І ОСВІТИ

<i>Гунчак І.</i>	Виховний ідеал Григорія Ващенка.....	138
<i>Манчул Б.</i>	Методологічний потенціал інтеграції науко- вого і релігійного знання.....	142
<i>Невшупа А.</i>	О перспективах діалога науки и религии.....	143
<i>Починок Б.</i>	М.Вебер про вплив релігії на формування цивілізованих ринкових відносин.....	150
<i>Проданик Л.</i>	Фрїтьоф Капра про містично-релігійні практи- ки Сходу й сучасну науку.....	152
<i>Руснак І.</i>	Релігійний естетичний ідеал як чинник про- гресу науки.....	154
<i>Спис О.</i>	Розвиток релігійної освіти в сучасному українсь- кому протестантизмі: проблеми і перспективи	157
<i>Стежко З., Стежко Г.</i>	Морально-ціннісний вимір релігійного вихо- вання.....	164
<i>Ткачова Ю.</i>	Тенденції взаємовідношення між наукою та релігією.....	166
<i>Турко О.</i>	Наука та релігія: можливості взаємодії в кон- тексті постнекласики	168
<i>Шелудченко О.</i>	Синтез науки та релігії крізь призму теорії циклів	169
<i>Щербань М.</i>	Специфіка процесу інтеграції богословської ос- віти у сучасну освітянську модель України.....	175

РОЗДІЛ 5. РЕЛІГІЙНІ ПОШУКИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

<i>Березнюк Н.</i>	Проблеми викладання світської і богословської освіти.....	180
<i>Бойчук Н.</i>	Сумірність елементів віри і розуму в форму- ванні принципів філософсько-наукового освоєння світу: світоглядний аспект	182
<i>Бухаров С.</i>	Нові форми роботи церков Християн Віри Євангельської як відповідь на духовні пошу- ки молоді	183
<i>Венгринюк Х.</i>	Світ ангелів Мар'яни Савки.....	188
<i>Волковинська В.</i>	Релігійність: метафізичні основи або онтологіч- ні мотиви	193
<i>Горохолінська І.</i>	Гуманістична інтерпретація релігійного світог- ляду у філософії релігії Бертрана Рассела.....	195

<i>Дудяк В.</i>	Доброчинність і меценатство в контексті церковно-релігійного життя Запорозького козацтва 196
<i>Дутковський І.</i>	Ритуал як повторення міфу через слово та дію.....200
<i>Іщук Ю.</i>	Соціальні та особистісно-психологічні передумови навернення молоді до новітніх релігійних організацій в умовах сьогодення 202
<i>Левенець В.</i>	Неорелігії: мода чи виклик часу?.....207
<i>Ліщинський А.</i>	«Код сакрального» в радянській культурі.....209
<i>Оржиховська В.</i>	Релігійний символізм як механізм досягнення політичного результату.....211
<i>Сушко В.</i>	Політизація релігійного життя в Україні як чинник секуляризаційних процесів в духовних пошуках молоді.....214
<i>Ткачук Ю.</i>	Світоглядне самовизначення людини як складний духовний процес в сучасному глобалізованому суспільстві.....217
<i>Целковський Г.</i>	Педагогічна діяльність церков: плюси та мінуси.....223

РОЗДІЛ 6. РЕАЛІЗАЦІЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЦЕРКВИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

<i>Баглей Б.</i>	Релігійна мережа на Буковині: стан та тенденції змін 226
<i>Васін М.</i>	Законодавство України про свободу совісті та перспективи його удосконалення в контексті напрацювань міжнародного співтовариства 234
<i>Витко В.</i>	Перспективы межрелигиозных государственно-конфессиональных отношений с позиции «русской доктрины»..... 239
<i>Гануліч П.</i>	Толерантність, міжконфесійний діалог - вимога сучасності 245
<i>Дулін П.</i>	Консолидирующий потенциал православия 248
<i>Камбур А.</i>	Держава та церква: суспільно-політичні колізії..... 250
<i>Кисельов О.</i>	Роль релігійних організацій у розвитку громадянського суспільства в Україні 253
<i>Малик В.</i>	Благодійництво як вияв християнського принципу любові до ближнього..... 255

<i>Музичка І.</i>	Демократія у світлі науки церкви.....	262
<i>Осадца І.</i>	Роль релігійних організацій у становленні громадянського суспільства на прикладі досвіду республіки Болгарія.....	270
<i>Погоріла Л.</i>	Позитивний вплив католицизму на переосмис- лення ролі жінки в соціо-економічній сфері людської діяльності.....	272
<i>Продивус С.</i>	Включення релігійних організацій до політич- ного життя: можливості та реалії.....	274
<i>Чорний І.</i>	Поліконфесійність як чинник дезінтеграції українського суспільства.....	279
<i>Шевців І.</i>	Церква і суспільне життя.....	280
<i>Ярмусь С.</i>	Християнство як чинник самозбереження українства.....	287